

СПЕЦИФІЧНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ МЕНЕДЖМЕНТУ В ГАЛУЗІ ІТ

Колпаченко Н.М., кандидат економічних наук, доцент,
Приватний заклад вищої освіти
Харківський технологічний університет «ШПАГ», м. Харків, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8294-5785>

Макушенко Т.В., кандидат технічних наук, доцент,
Харківський технологічний університет «ШПАГ», м. Харків, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7124-9610>

Менеджмент в галузі інформаційних технологій (ІТ) відіграє визначальну роль у забезпеченні ефективності та конкурентоспроможності підприємств у цьому швидкозмінюваному секторі. Ефективне керівництво в ІТ дозволяє організаціям вчасно реагувати на технологічні та ринкові тенденції, забезпечуючи їхню готовність до інновацій. Менеджмент визначає стратегічні напрями розвитку, сприяючи створенню ефективних бізнес-моделей та адаптації до нових викликів.

Фундаментом ефективного ІТ-бізнесу є фаховий персонал, і в залежності від життєвого циклу проекту чи продукту потреба в спеціалізації таких фахівців може відрізнятися і бути пов'язаною із консультуванням, розробкою програмного забезпечення, розробкою дизайну, тестуванням, захистом інформації тощо.

Розробка соціально значущих ІТ-проектів вимагає залучення кваліфікованих ІТ-фахівців, дотримання норм трудового законодавства, використання нових, нестандартних підходів до мотивації робітників, базуючись на нових формах соціальної відповідальності [1].

Управлінська команда в галузі ІТ відповідає за ефективне розподілення ресурсів, включаючи людські, фінансові та технічні, що є критичним для успішності проектів та завдань. Крім того, менеджмент в ІТ відіграє ключову роль у забезпеченні кібербезпеки та управлінні ризиками, що стає все важливішим у зв'язку з ростом кількості кібератак та залежності від інформаційних технологій. Узгоджений та компетентний менеджмент є основою стабільності та стійкості підприємства в індустрії, де швидкі зміни є нормою.

Функції менеджменту в ІТ-сфері можуть відрізнятися не лише в залежності від типу компанії/проекту, а й від цілей, задач, масштабів та пріоритетів самої організації та інших показників. Специфіка проектної діяльності вимагає дотримання визначеного розподілу ролей,

циклічність та паралельність виконання різнопланових задач, що може бути досягнуто шляхом оптимального розподілу зусиль і ресурсів у часі.

За визначенням РМВок [2] проєкт – це задача з певними вхідними даними і необхідними результатами (цілями), що обумовлюють її вирішення. Проєкт включає в себе задум (проблему), засоби його реалізації (вирішення проблеми) і результати, які досягаються в результаті його реалізації.

Як правило, кінцевий продукт складається з чисельних проєктів, які в свою чергу розглядаються як конкретні завдання та необхідні засоби для їх реалізації з метою досягнення визначеного соціального, економічного, технологічного, технічного, організаційного чи іншого результату. На рисунку 1 відображено відмінні риси проєкту.

Відмінні риси проєкту			
спрямованість на досягнення конкретних цілей	координоване виконання взаємозалежних дій	обмеженість у часі з визначеними початком та завершенням	унікальність

Рис. 1. Відмінні риси проєкту

В четвертій редакції РМВок і подальших редакціях (до шостої РМВок) надається визначення різних особливостей проєктів, програм і портфелів (табл. 1). До прикладу, проєктний офіс розглядається як єдиний орган, функції якого залежать від рівня розвитку проєктного управління в даній організації.

В цьому випадку головною функцією проєктного офісу є підтримка менеджерів проєктів, до якої входять: розподіл колективних ресурсів між усіма проєктами, які входять в компетенцію проєктного офісу; визначення та розвиток методології управління проєктами, кращих практик і стандартів; консультації, навчання, інструктування та тренування; нагляд за відповідністю політикам управління проєктами, стандартам, процедурам і шаблонам через аудит управління проєктами; розробка і управління політиками управління проєктами, стандартами, процедурами і шаблонами; координація комунікацій між проєктами. Таким чином, менеджери проєктів та проєктний офіс мають різні цілі, тож і будуть відповідати різним вимогам.

Специфічні (конкретні) функції управління визначаються об'єктом управління і представляють собою результат поділу управлінської праці і загалом є підфункціями конкретної функції.

**Порівняльний аналіз проектного,
програмного і портфельного менеджменту**

	ПРОЕКТИ	ПРОГРАМИ	ПОРТФЕЛІ
Вміст	Проекти мають добре визначені цілі. Вміст може змінюватись в життєвому циклі проекту	Програми мають великий масштаб. В результаті приносять значно більшу користь	Портфелі мають масштаб всього бізнесу і змінюються із зміною стратегій організації
Планування	Менеджери постійно перетворюють інформацію високого рівня у детальні плани протягом життєвого циклу проекту	Менеджери програм розробляють загальний план програми і створюють плани високого рівня для управління детальним плануванням на рівні компонент	Менеджери портфельів створюють і підтримують необхідні процеси і комунікації відносно агрегованого портфелю.
Управління	Менеджери проектів управляють командою проекту для досягнення завдань проекту	Менеджери програм управляють персоналом програм і менеджерами проектів. Вони формують загальне бачення і керування	Менеджери портфелю можуть керувати роботою або координувати роботу персоналу портфелю
Моніторинг	Менеджер проекту наглядає і контролює роботу зі створення продукту, послуг або результатів, для створення яких він був започаткований	Менеджери програм слідкують за прогресом компонентів програм для забезпечення загального виконання цілей, розкладів, бюджетів і результатів програм	Менеджери портфельів відслідковують агреговану продуктивність і поведінку індикативних показників.

Однією із специфічних характеристик IT-проектів є високий ступінь невизначеності та ризиків, часті зміни у вимогах до характеристик продукту чи цілей проекту; через динамічний розвиток ринку IT-послуг існують ризики втрати актуальності продукту ще на початкових стадіях життєвого циклу продукту [3]. Своєчасне виявлення й управління ризиками в IT-кампанії дозволяє ідентифікувати та аналізувати їх, що дає в подальшому можливість ними управляти чи планувати заходи реагування на ризики.

Стандарт ANSI PMBOK містить шість складових процесів управління ризиками: планування управління ризиками; ідентифікація ризиків; якісний аналіз ризиків; кількісний аналіз ризиків; планування реагування на ризики; контроль ризиків. Тож очевидно, що 5 із 6 етапів передбачають роботу над попередженням ризиків та підготовку до їх виникнення.

Враховуючи постійну зміну вимог до продукту, ефективно виконання завдань в рамках проєкту можливе за умови використання гнучких методологій. В основі концепції гнучкого підходу у методах розробки програмного забезпечення лежать ідеї пріоритету взаємодії розробників понад процесами і інструментами, а також пріоритету співробітництва із замовником понад узгодженням формальних умов контракту [4].

Задля ефективного використання Agile-менеджменту рекомендовано дотримуватись основоположних принципів, які були задекларовані в Agile-маніфесті, який у 11-13 лютого 2001 року підписали 17 розробників з різних практик програмування, зокрема: Extreme programming, Scrum, DSDM, Adaptive software development, Crystal Clear, Feature driven development, Pragmatic Programming в штаті Юта, США [5].

Agile Manifesto містить 4 основні ідеї: Люди та співпраця важливіші за процеси та інструменти; працюючий продукт важливіший за вичерпну документацію; співпраця із замовником важливіша за обговорення умов контракту; готовність до змін важливіша за дотримання плану [5]. Тобто, акцент в управлінні проєктами потрібно робити на міжособистісну взаємодію як всередині команди розробки, так і між командою та замовником. Документація виконує допоміжну функцію і не має виняткового значення, а вміння реагувати змінам вважається істотною ознакою Agile методології.

Основні принципи Agile включають в себе наступні: гнучкість; безперервність; єдність; мотиваційність; заохочення; простота; системність; відповідальність [6]. Такий підхід дає можливість підвищувати результативність ІТ-компаній та впроваджувати оптимізацію часових витрат та ресурсів. Адже гнучкі команди є більш продуктивними за рахунок мінімізації обсягів непотрібної роботи та за рахунок застосування ітеративних циклів, що в свою чергу дозволяє виявити та виправити помилки на ранніх стадіях та уникнути потенційних негативних наслідків.

Література:

1. Журан О.А., Лінгур А.М., Філатова Т.В. Особливості управління персоналом в ІТ-сфері на засадах корпоративної соціальної відповідальності. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 30. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-30-26>
URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/626/600>

2. Кестел Д., Даве В. Настанова до Зводу знань з управління проєктами (Настанова РМВОК). Project Management Institute, Inc. 2021 370 с.

3. Сметанюк О.А., Бондарчук А.В. Особливості системи управління проєктами в ІТ-компаніях. *Агросвіт*. 2020. № 10. С. 105–111.

4. Шашкова Н.І., Фадєєва І.Г., Казакова Т.С. Управління проєктами в ІТ сфері: застосування гнучких методологій. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична*. 2021. Вип. 28. С. 166-172.

5. Agile Manifesto. Manifesto for Agile Software Development, 2001. URL: <http://agilemanifesto.org> (дата звернення: 07.03.2024).

6. Гвоздь М.Я., Злидник Ю.О. AGILE – нова методологія менеджменту: теоретичні аспекти. *Електронний журнал «Інфраструктура ринку»*. 2018. № 25. С. 230-234.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Коненко В.В., кандидат економічних наук, доцент,
Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова, м. Харків, Україна,
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1525-7736>

У сучасних економічних умовах діяльності суб'єктів підприємницької діяльності виникає потреба в нових обґрунтуваннях та концептуальних підходах, спрямованих на розвиток та сприяння формуванню соціально-орієнтованої економіки у суспільстві. Підприємства функціонують у складних умовах, що викликані воєнними діями. Основним напрямком у сфері торгівлі є ринок споживчих товарів та послуг. В таких умовах виникає необхідність раціонального використання всіх наявних ресурсів, підвищення потенціалу підприємств-економічних суб'єктів, активізації їх ролі та значення як одного з резервів економіки.

Однією з економічних задач сучасного розвитку, враховуючи перспективи на найближчі роки, є розвиток підприємництва як сфери з важливим мультиплікативним ефектом, пов'язаним із задоволенням зростаючого попиту населення на якісну продукцію, значним впливом на сільське господарство, транспорт, забезпечення продовольчої безпеки [1].

В даний час недостатньо вивченими є питання концептуальних засад системи оцінки ефективності підприємницької діяльності, де обсяги виробництва, реалізація продукції та товарообіг займають провідні позиції в економіці.